

Duurzaam handelen

Een onderzoek naar een
normatieve grondslag
van het milieurecht

Presentatie 12 juni 2012
Vereniging voor milieurecht

Programma

- Uitgangspunten – onderzoeksvraag – structuur van boek
- Een normatieve grondslag voor het milieurecht
- Regulering van duurzaam handelen
- Contextuele rechtsvinding

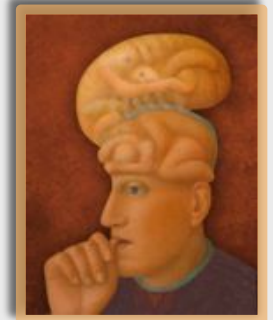
Hoofdstuk 1

Crisis in het milieurecht

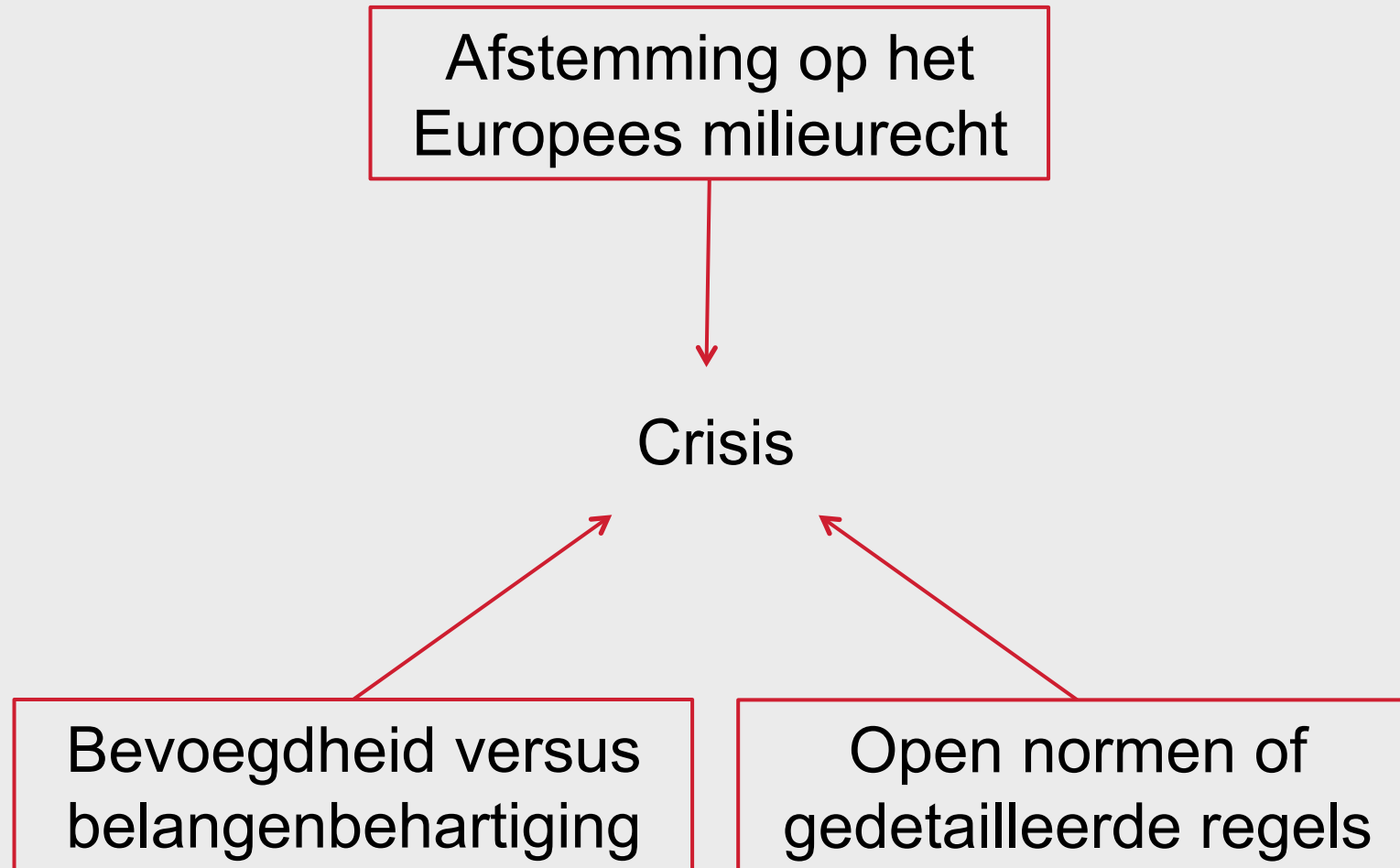
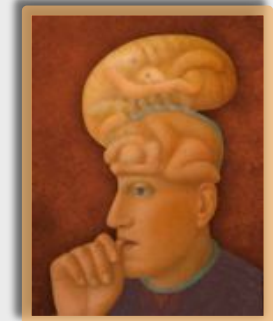

Uitgangspunten bij mijn onderzoek

- Kenmerken van het huidige milieurecht
 - gebaseerd op een zorg van de overheid voor het milieu
 - Uitgangspunt is harde technische normstelling (eisen)
 - grondstructuur van milieurecht is instrumenteel en procedureel
- Milieurecht heeft moeite met keuzeruimte en sociale praktijk
 - spanning tussen overheidszorg en eigen verantwoordelijkheid
 - “harde” milieu-eisen leiden tot zwart-wit beslissingen

Drie hardnekkige knelpunten van ons milieurecht

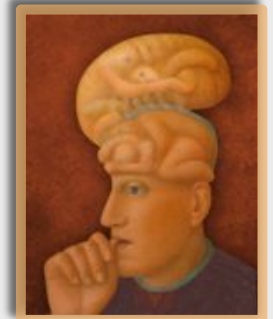
Crisis in het milieurecht

AT OSBORNE LEGAL

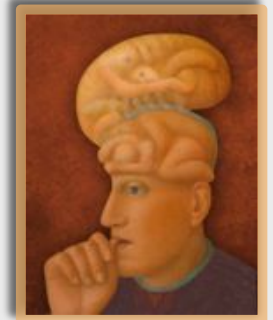
LAWYERS & CONSULTANTS

- Proliferatie van verfijningen (constante wijzigingen)
- Anomalieën (bijv. zelfregulering en convenanten)
- Uitvoeringstekort maakt “overheidszorg” discutabel
- Systeem uit 1970 past niet bij huidige sociale verhoudingen
- Kennisonzekerheid versus dogma van rechtszekerheid
- Nieuwe milieuvraagstukken passen slecht in huidig stelsel
- Internationale en lokale dimensies versus nationaal recht
- Harde, centrale en detail normstelling versus flexibiliteit

De probleemstelling van mijn onderzoek

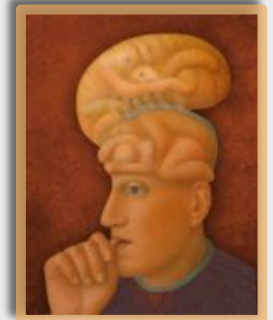
- Wat is een geschikte alternatieve grondstructuur van het milieurecht?

1. Als oplossing voor een praktisch probleem:
 - dat milieurecht op eenvoudige en effectieve wijze zou moeten aanzetten tot duurzaam en milieuverantwoord handelen
2. En als oplossing voor een theoretisch probleem:
 - dat de grondstructuur van milieurecht moet aansluiten bij de sociale werking van dit recht

Onderzoeksmethode en structuur proefschrift

- Drie deelvragen, behandeld in drie hoofdstukken
 1. Kan milieurecht worden gebaseerd op normatieve grondslag, als alternatief voor ordeningsbenadering?
 2. Hoe leidt dit tot de regulering van duurzaam handelen?
 3. Wat betekent dit voor milieurechtelijke besluitvorming en rechtspraak?

Hoofdstuk 2

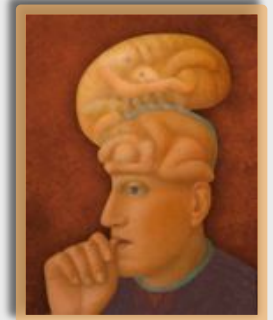
De normatieve grondslag van het milieurecht

Normatieve grondslag van het milieurecht

- Twee pijlers onder de normatieve grondslag
 1. Taalfilosofie
 2. Symbolisch interactionisme

- Consequenties
 - Handelen veronderstelt erkenning van positie van de ander. Wederkerigheid: *taking the role of the other*
 - Handelen is niet alleen feitelijk en subjectief, maar ook moreel geladen. Gezichtspunt van de ander in een maatschappelijke rol: *formality of the public*

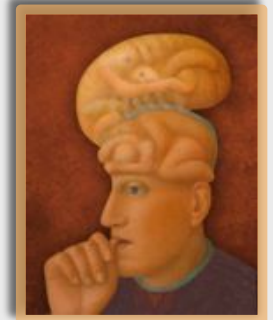
Architectuur van het milieurecht

- Milieurecht
 - geen kwestie van command & control
 - regulerend fenomeen: *) vrije handelingsruimte
*) waarden/belangen
afstemmen
- Duale architectuur
 1. Institutioneel kader
 2. Bemiddelende functie

Normen zijn contextuele constructies

- Wat zijn ‘rechtsnormen’?
- Karakteristieken van rechtsnormen
 - Imperatieve functie: gebod/verbod
 - Normatieve functie: maatstaf voor juist handelen
- Toepassing van normen: contextuele constructies
 - Normen hebben principieel een “*open texture*” (poreus)
 - Normen bemiddelen bij realisatie publieke waarden

Hoofdstuk 3

De regulering van duurzaam handelen

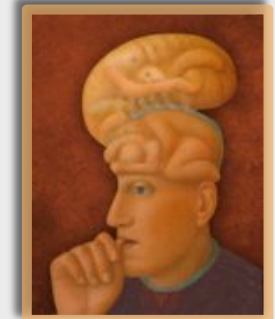
Duurzaamheid als *'essentially contested concept'*

AT OSBORNE LEGAL

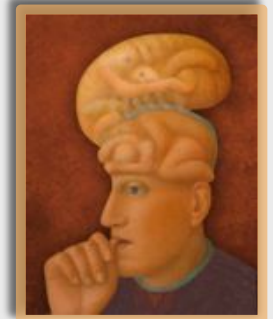
LAWYERS & CONSULTANTS

- Wat is het begrip 'duurzaamheid'?
- Mijn conceptie van 'duurzaamheid'
 - Duurzaamheid als concept met 'waarde'
 - Antropologisch perspectief
 - P P P leidt tot aansluiting bij de drijfveren van mensen
 - Transitieperiode is een 'structuratieproces'
- Duurzaam vooronderstelt andere verhoudingen en keuzes

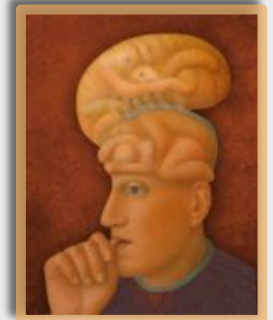
Transitie naar een duurzame rechtsorde

- Kenmerken van de duurzame rechtsorde
 - Governance en eigen verantwoordelijkheid
 - Actieve, niet neutrale (procedurele) overheid
 - Handelen in veelheid van publieke en private gemeenschappen
 - Integraliteit, open normen, interactieve besluitvorming
- Duurzame belangen van andere zijn onderdeel van het ontwerp van eigen handelingen
 - Duurzaam handelen is waardegeladen
 - Inclusief belangen van *unknown others*

De regulering van duurzaam handelen

- Regulering via duale structuur van milieurecht
 - Milieu-/omgevingsrecht als institutioneel kader
 - Milieu-/omgevingsrecht als conceptueel netwerk van normen die bemiddelen bij het handelen
- Institutioneel kader
 - Rollen, regels, procedures, instrumenten, macht & correctie
 - Duurzame beleidscyclus in het omgevingsrecht
- Conceptueel netwerk: omkering reguleringsperspectief
 - Van overheidszorg naar normatieve interactie
 - Norm en systeem inrichten op evenredige toepassingsresultaten

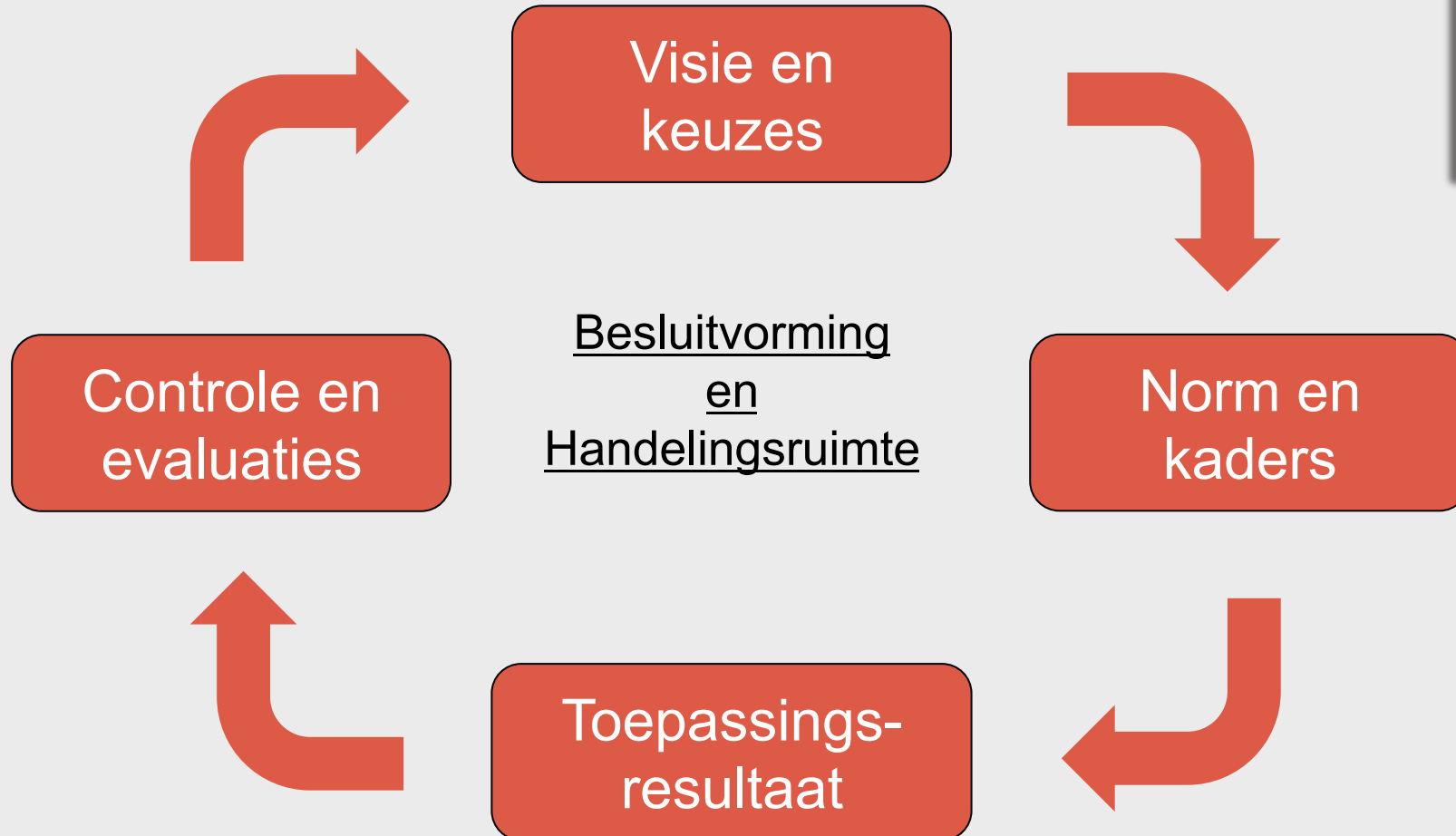
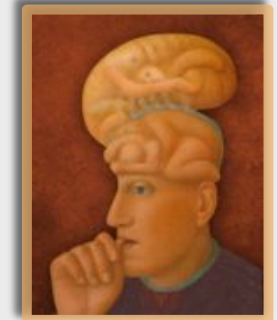

Duurzame beleidscyclus

AT OSBORNE LEGAL

LAWYERS & CONSULTANTS

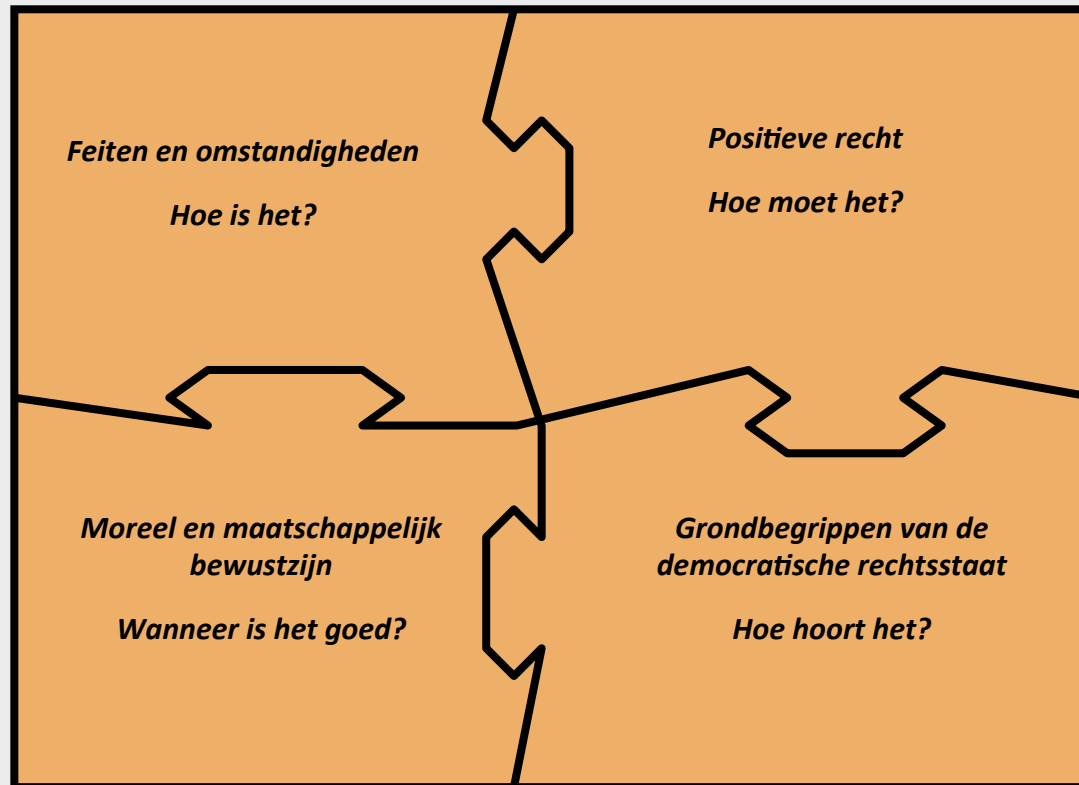
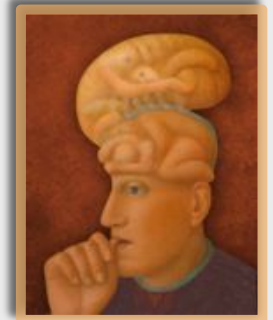
Hoofdstuk 4

Contextuele rechtsvinding in het milieurecht

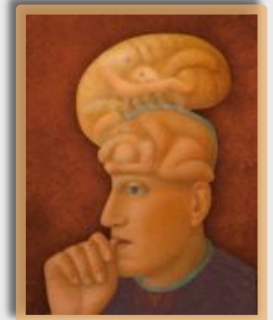
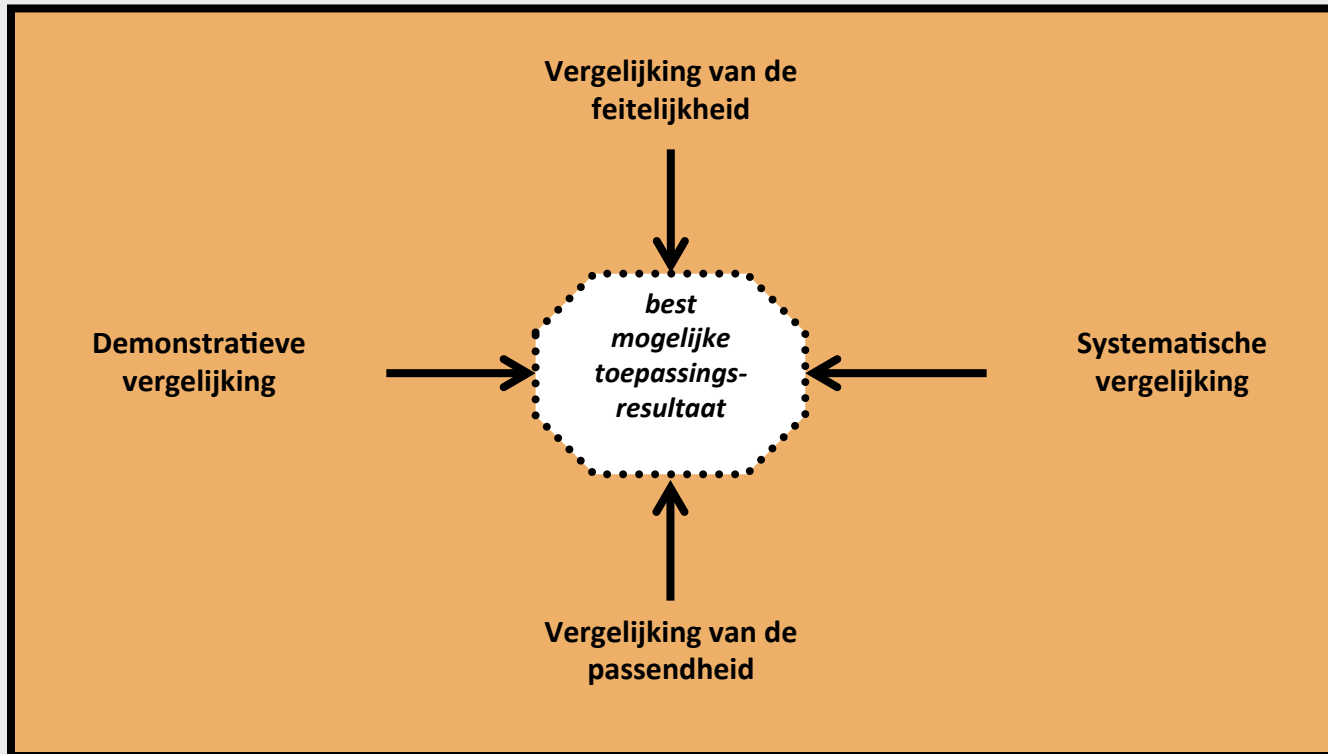
Een model voor contextuele rechtsvinding

- 4 puzzelstukken

Een model voor contextuele rechtsvinding

- 4 Vergelijkingsregels

Consequenties voor de rechtspraak

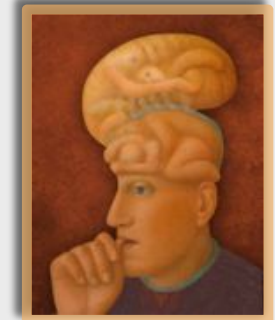
AT OSBORNE LEGAL

LAWYERS & CONSULTANTS

- Rechtszekerheid
 - Niet vooraf
 - Achter en slechts voorlopig

- Ruimte voor positieve evenredigheid
 - Normatieve afstemming van belangen en waarden

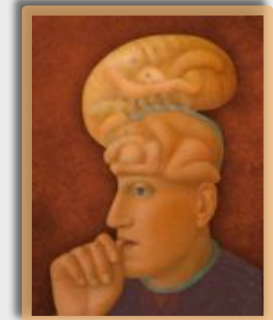
- Waardengeladen rationaliteit
 - Inhoudelijke keuzeruimte in procedures

- Milieukwaliteitsnormen
 - Toepassing is kwestie van contextuele rechtsvinding
 - Vier afwegingen bij de toepassing
 - In normatieve zin: doelgericht en toch flexibel

- Best beschikbare technieken
 - BBT hebben imperatieve maar ook normatieve functie
 - Toepassingsresultaat BBT omvat ook de strekking van het milieurecht: hoog niveau bescherming milieu
 - Dualiteit van vrijheid bedrijf in keuze BBT en van bemiddeling bij definitie van “hoog niveau bescherming”

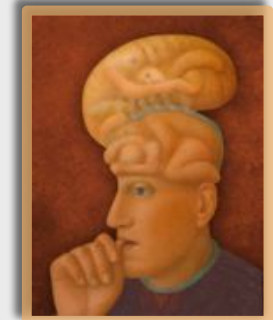

■ Zorgplichten

- Toepassing is kwestie van contextuele constructie
- Norm met wederkerig karakter
- Ruimtescheppend voor gedragsalternatieven
- Toepasbaar op gangbare gevallen (vgl. Activiteitenbesluit)
- Prima handhaafbaar en uitvoerbaar

■ Voorzorgbeginsel

- Onzekerheid: kennistekort; verschil inzicht; complexe of onbepaalde kennis over relaties tussen oorzaken-gevolgen
- Twee taalspelen: wetenschappelijk en juridisch

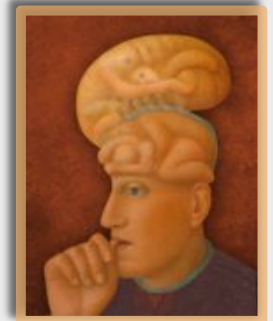
Hoofdstuk 5

Conclusies

Aanbevelingen voor het Omgevingsrecht

- Uitgangspunt = eigen verantwoordelijkheid in allerlei publieke en private verhoudingen
- Geef primaat aan open normen zoals zorgplichten en milieubeginselen
- Creëer ruimte in besluitvorming door interactie over waarden/belangen boven sectorale normen te stellen
- Codificeer de waarde van duurzaam handelen als strekking van milieurechtelijke normtoepassing

**Duurzaam
handelen**

**Dank voor uw
interesse !**

